

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ
AUTONOMOUS UNIVERSITY OF ZACATECAS (MEXICO)
INSTYTUT PEDAGOGIKI, KUJAWSKA SZKOŁA WYŻSZA WE WŁOCŁAWKU
(POLSKA)
EUROPEAN INSTITUTE OF FURTHER EDUCATION (EIDV) (SLOVAKIA)
SPOŁECZNYCH I HUMANISTYCZNYCH AKADEMIA KUJAWSKO-POMORSKA W BYDGOSZCZY
(POLSKA)
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В КОНТЕКСТІ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

VI Міжнародної конференції

16 листопада 2023 року

***м. Київ
КНУБА***

УДК 37.09
ББК 74(4Укр)

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського національного університету будівництва і архітектури
(протокол № 16 від 22 грудня 2023 р.)*

Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України: матеріали VI Міжнародної конференції (16 листопада 2023 року). – Київ: ЦП «Компринт», 2024. – 562 с.

ISBN 978-617-8171-03-2

У матеріалах VI Міжнародної конференції «Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України» висвітлюються актуальні питання професійної (професійно-технічної) освіти: вітчизняний та зарубіжний досвід; психолого-педагогічне забезпечення освітнього процесу: сучасні виклики; сучасні проблеми викладання інженерно-технічних та гуманітарних дисциплін.

Матеріали конференції розраховані на науково-педагогічних, наукових працівників у галузі педагогіки, психології, соціології, викладачів, аспірантів, студентів, а також на соціальних педагогів, соціологів, практичних психологів і соціальних працівників.

УДК 37.09
ББК 74(4Укр)

За зміст поданих матеріалів несуть відповідальність їх автори.

ISBN 978-617-8171-03-2

© КНУБА, 2024

Калениченко Руслан Арсенович,

*кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри професійної освіти
Київського національного університету будівництва і архітектури;*

Червяк Юлія Дмитрівна,

здобувач вищої освіти академічної групи ПУА-23

Київського національного університету будівництва і архітектури

СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Загальне завдання та мета освіти. Одним із важливих завдань професійної освіти є підготовка високоякісних фахівців різних напрямів навчання. Така підготовка може бути якісною тільки за наявності певної бази знань, умінь, навичок, отриманою студентом до початку підготовки й накопичуваною в процесі навчання.

Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості й найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу.

Це характеризує освіту як єдиний безперервний процес та означає, що головним завданням діяльності вищого закладу є не тільки підготовка висококваліфікованих фахівців, а й формування особистості студентів через гармонійне поєднання професійних, морально-естетичних, психологічних якостей.

Методи та методологічні підходи викладання. Для вивчення проблеми використовували системний і діяльнісний методологічні підходи. Аналіз літературних джерел і нормативних документів дав змогу отримати повне уявлення про стан досліджуваної проблеми й нормативних актів. Педагогічне спостереження уможливило констатувати про необхідність вивчення

дисциплін гуманітарного циклу для студентів. З метою формування висновків використано метод узагальнення та систематизації[1].

При викладанні гуманітарних дисциплін найбільший ефект дає запровадження інтерактивних технологій колективно-групового навчання, тому що вони є найбільш демократичними за інші методи, а виховання демократичного толерантного ставлення є однією із ланок формування незалежного громадянського суспільства.

Варто відзначити, ще один із інтерактивних методів – “кейс-метод” (від англ. “case study”), що був уперше впроваджений у Гарвардській школі бізнесу в 1924 році і вже майже століття користується широкою популярністю серед викладачів вищих навчальних закладів різного профілю в США. В освітній системі країн Західної Європи цією методикою широко послуговуються, починаючи з 50-х рр. минулого століття, хоча на теренах України її активно почали впроваджувати лише на початку ХХІ століття і то, переважно, при вивченні економічних дисциплін[3].

Суть кейс-методу полягає в аналізі реальної ситуації, описання якої одночасно відображає не тільки яку-небудь практичну проблему, але й актуалізує окремий комплекс знань, який необхідно засвоїти під час розв’язання поставленого завдання. Сама ж проблема не має однозначних рішень. Навчальний матеріал подається у вигляді проблем (кейсів), а знання здобуваються у результаті активної і творчої роботи: самостійної мотивації, збору необхідної інформації, її аналізу з різних поглядів, висування гіпотези, висновків, самоконтролю процесу отримання знань і його результатів.

Дослідження науковців свідчать, що цей метод не потребує великих матеріальних і часових витрат і допускає варіативність навчання. Проблемна ситуація може бути висвітлена як при вивченні нової теми у викладенні теоретичного матеріалу, так може використовуватися і з метою узагальнення та систематизації матеріалу[4].

За нашими переконаннями, необхідність застосування “методу кейсів” у підготовці майбутніх молодших спеціалістів можна пояснити насамперед тим,

що в ньому закладений значний потенціал для формування професійних умінь вирішення проблемних ситуацій, їхньої готовності оперативно приймати оптимальні рішення в подібних випадках у реальному житті. “Кейс-метод” тісно пов'язаний із реальною дійсністю, справжнім життєвим досвідом, оскільки відображає конкретну ситуацію, що вимагає прийняття невідкладних правових рішень.

Відомо, що знання ефективніше засвоюються тоді, коли їх постійно повторюють. Тож однакову інформацію варто вміти подати в різних формах та різними способами, що досить просто зробити, використовуючи різні “кейси” в межах однієї теми. Адже дана методика спрямована на формування знань, умінь та навичок студентів найбільш прийнятним для них способом[3].

Порівнюючи дані методичні підходи з класичною моделлю викладання, зокрема у формі лекції, ці методи мають значні переваги, оскільки допомагають формувати у студентів здатність логічно мислити, самостійно приймати рішення, дозволяють формувати професійні якості особистості студента, виступають способом їхнього ствердження в суспільстві. Крім того, зазначені методи успішно поєднуються з іншими інтерактивними методами навчання (рольовими іграми, дебатами, форумами, конференціями тощо) й поживляють роботу на заняттях.

Головною умовою успішності ситуативної методики при викладанні гуманітарних дисциплін є створення сприятливої невимушеної атмосфери в ході інформативної взаємодії, у якій студенту не обов'язково приймати думку викладача як єдину і правильну[3].

Історичне знання, оцінки, висновки, які делегуються здобувачеві вищої освіти через викладання гуманітарних дисциплін, повинні мати «характер прирощування». До того ж, викладання цих дисциплін у ЗВО має носити діалогічний характер у формі: а) діалогу здобувача вищої освіти з викладачем істориком; б) діалогу студента з навчальним підручником.

Потребує оновлення методика викладання гуманітарних дисциплін в сучасній вищій освіті. Особливо в контексті впровадження особистісного

підходу та залучення інформаційних технологій. Значно активніше мають використовуватися Інтернет-технології.

Нові методики викладання дисциплін у ЗВО обов'язково мають спиратися на активні методи і форми навчання, які найбільше задовольняють потребу здобувачів вищої освіти в самонавчанні та самовдосконаленні. Такі методи й форми поширюються на досить велику групу прийомів і способів проведення теоретичних і практичних занять з гуманітарних дисциплін. Серед власне активних методів, які доцільно використати у нових методиках викладання гуманітарних дисциплін у ЗВО, треба особливо виокремити такі, як аналіз конкретних ситуацій, розв'язування проблемних завдань, ділові (операційні та імітаційні) ігри, індивідуальні практикуми, «круглі столи» тощо[2].

Висновки. Отже, без гуманітарної підготовки в закладах вищої освіти, яка є однією з невіддільних складових частин загальної підготовки майбутніх фахівців, важко уявити висококваліфікованого фахівця як свідомого громадянина України. Слід відзначити, що саме дисципліни гуманітарного циклу спрямовані на розвиток та удосконалення особистісних якостей. З цієї причини з метою оптимізації гуманітарних дисциплін слід оновити їх зміст з урахуванням досягнень сучасних наук; впровадити нові дисципліни, спрямовані на вдосконалення особистісних якостей; використовувати інноваційні технології, інноваційні методи й форми навчання; ввести комунікативні дисципліни – публічний виступ, дискусію в малих групах, що скеровані на розвиток критичного мислення в студентів і розвиток творчих здібностей[1].

Сучасна освіта потребує використання інтерактивних методик у навчальному процесі, зокрема при вивченні соціально-гуманітарних дисциплін, які створюють умови для розвитку самореалізації особистості, та допомагає досягти високого інтелектуального розвитку студентів. Адже, тільки уміле проектування і реалізація двох складових освітнього процесу – наочно-змістовної і процесуальної – є вкрай необхідним у процесі формування

особистості як найбільшої цінності в українському демократичному суспільстві. У великій мірі це залежить від педагогічної майстерності викладача соціально-гуманітарних дисциплін, у тому числі від прояву його особистого педагогічного досвіду в освітньому процесі .

Зазначені методики можна застосовувати для опанування навчального матеріалу значної складності та обсягу. У вивченні соціально-гуманітарних дисциплін ці методи можна застосовувати для поглиблення розуміння, якісної інтерпретації та збільшення обсягів матеріалу, який вивчається. Викладач повинен творчо та гнучко використовувати у навчальному процесі здатність інтерактивних методів до комбінування, що передбачає також розробку нових різноманітних методів[3].

Список використаних джерел

1. Олійник Н. А. Збірник наукових праць «Педагогічні науки». *Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського*. 2020. №91 с. 81-86.

2. Ціватий В. Актуальні проблеми теорії та методики навчання історії. *Запорізький національний університет*. 2023. с. 300-301.

3. Дацюк Р., Грудакова В. Наукова конференція «Сучасні методи викладання соціально-гуманітарних дисциплін для студентів вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації». – *[Електронний ресурс]*. – URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2595>

4. Зазеко О. В. Методичні рекомендації "Кейс-метод на уроках літератури як спосіб формування життєвих компетентностей учнів". – *[Електронний ресурс]*. – URL: <https://naurok.com.ua/metodichni-rekomendaci-keys-metod-na-urokah-literaturi-yak-sposib-formuvannya-zhittevih-kompetentnostey-uchniv-43936.html>

<i>Калениченко Руслан Арсенович, Нечипоренко Катерина Олександрівна</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	123
<i>Калениченко Руслан Арсенович, Никончук Ангеліна Сергіївна</i> ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ	125
<i>Калениченко Руслан Арсенович, Сичов Дмитро Олегович</i> МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА	128
<i>Калениченко Руслан Арсенович, Скорик Ганна Юріївна</i> ОСВІТА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	134
<i>Калениченко Руслан Арсенович, Червяк Юлія Дмитрівна</i> СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	139
<i>Калениченко Руслан Арсенович, Яремковський Микола Ігорович</i> СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ УСПІХУ У ПІДПРИЄМЦІВ	144
<i>Калениченко Руслан Арсенович, Ярошук Олександр Володимирович</i> ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДХОДІВ ДО ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ	148
<i>Калениченко Руслан Арсенович, Ящ Ігор Дмитрович</i> ЗАГАЛЬНЕ ПОНЯТТЯ ПРО ОСОБИСТІСТЬ	152
<i>Каленський Андрій Анатолійович</i> РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ	155
<i>Киселевська Світлана Михайлівна, Зінченко Олександр Євгенійович</i> ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФУТБОЛІСТІВ	158
<i>Клевець Любов Миколаївна</i> СПІВЗАЛЕЖНІСТЬ ЯК ОЗНАКА ДЕСТРУКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ	162
<i>Клименко Тарас, Костюченко Євген</i> КОМПЛЕКСНА ПІДГОТОВКА ФУТБОЛЬНИХ АРБІТРІВ	168
<i>Корчова Галина Леонідівна, Коренюк Тамара Олегівна</i> ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТФОРМИ FIGMA НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ У СТАРШИХ КЛАСАХ	171

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В КОНТЕКСТІ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ

Збірник матеріалів

VI Міжнародної конференції

(Київ, 16 листопада 2023 року)

Підписано до друку 04.01.2024 р.

Видавець ФОП Ямчинський О.В.

03150, Київ, вул. Васильківська, 32

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єкта видавничої справи ДК № 6554 від 26.12.2018 р.

Формат 60×84/16. Наклад 100 пр. Ум. друк. арк. 36,8. Зам. № 05-8.

Виготовлювач ТОВ «ЦП «КОМПРИНТ»

03150, Київ, вул. Васильківська, 32

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єкта видавничої справи ДК № 4131 від 04.08.2011 р.